

Вермієнко Т.Г.
к.е.н, доцент кафедри фінансів
Херсонський державний аграрний університет
м. Херсон

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

Активізація науково-технічного розвитку обумовлює необхідність створення цілісної системи його фінансового забезпечення, узгодження інтересів держави, фінансових установ та суб'єктів господарювання щодо розширення темпів, напрямків і механізмів акумуляції та трансформації фінансових ресурсів.

В умовах подолання негативних наслідків світової фінансової кризи суттєво ускладнюється механізм фінансового забезпечення проведення широкомасштабної інноваційної політики, насамперед, через обмеження доступу до зовнішніх запозичень, уповільнення кредитної активності та зниження довіри до банківської системи, значне зростання дефіциту державного бюджету, наявність цілого ряду структурних деформацій у розвитку вітчизняного фінансового ринку. В контексті забезпечення стійкого економічного зростання в Україні особливого значення набуває розвиток теоретичних засад та розробка ефективних практичних заходів щодо структурної перебудови існуючого механізму фінансового забезпечення реалізації інноваційної моделі розвитку в рамках існуючих інвестиційних, структурних та інституційних обмежень.[2]

Однією з основних проблем ефективного ведення інноваційної діяльності є недостатній обсяг фінансового забезпечення. Ефективне фінансове забезпечення інноваційної діяльності сприяє вирішенню економічних, соціальних, екологічних й інших проблем розвитку сучасного суспільства, і тому, високий рівень фінансування інноваційної діяльності є чинником соціально-економічного зростання як окремих підприємств, так і усієї країни.

Джерела фінансування інноваційної діяльності можуть бути такими як власні кошти, кредитування і зовнішнє фінансування. Вітчизняні підприємства використовують одночасно різні форми фінансування з метою максимізації прибутку та забезпечення оптимального співвідношення між ними.

Фінансування за рахунок власних коштів підприємствами здійснюється у частині чистого прибутку та амортизаційних відрахувань. Разом з тим, власні кошти не можуть повністю використовуватись як фінансове забезпечення інноваційної діяльності, оскільки частина чистого прибутку спрямовується на приріст оборотного капіталу, виплату дивідендів тощо. Якщо на підприємствах фінансування здійснюється за рахунок власних коштів, то неможливо своєчасно та ефективно перерозподілити ресурси внаслідок їх пов'язаності. Крім того, в умовах фінансової кризи значна частина промислових підприємств працює збитково. Великою є частка тих підприємств, які відчувають нестачу

власних фінансових ресурсів навіть для забезпечення поточної діяльності. Тому промислові підприємства прагнуть залучать позикові та залучені фінансові ресурси для забезпечення зовнішнього фінансування та кредитування.

Крім власних фінансових ресурсів промислові підприємства використовують кошти державного та місцевих бюджетів, а також кошти інвесторів, які відносять до зовнішнього фінансування. За рахунок державних коштів фінансуються цільові комплексні програми, фундаментальні та окремі прикладні дослідження, які мають стратегічне та важливе значення для країни і які здійснюють переважно спеціалізовані науково-дослідні організації. Бюджетне фінансування інноваційних проектів здійснюється у формі безвідсоткових або пільгових позик. Позабюджетні фонди фінансування інноваційної діяльності використовують для забезпечення фінансування.[4]

Необхідність перерозподілу ВВП через бюджет на цілі інвестування пов'язана з тією обставиною, що ринковий механізм розподілу не забезпечує оптимальних умов відтворення капіталу. У розвинених країнах саме бюджетні кошти є найважливішим фінансовим інструментом науково-технічної політики, який відіграє вирішальну роль в структурній перебудові економіки та проведенні її на прогресивні технології.

Впродовж 2000-2008 рр. спостерігалась стійка тенденція до збільшення обсягів фінансування інноваційної діяльності. За останні одинадцять років основним джерелом фінансування в Україні залишаються власні кошти, потім інші джерела і кошти Державного бюджету, а на останньому місці посідають кошти іноземних інвесторів (табл.1).

Таблиця 1 – Джерела фінансування інноваційної діяльності України, млн. грн.

Роки	Загальна сума витрат	у тому числі за рахунок коштів			
		власних	державного бюджету	іноземних інвесторів	інші джерела
2000	1757,1	1399,3	7,7	133,1	217,0
2001	1971,4	1654,0	55,8	58,5	203,1
2002	3013,8	2141,8	45,5	264,1	562,4
2003	3059,8	2148,4	93,0	130,0	688,4
2004	4534,6	3501,5	63,4	112,4	857,3
2005	5751,6	5045,4	28,1	157,9	520,2
2006	6160,0	5211,4	114,4	176,2	658,0
2007	10850,9	7999,6	144,8	321,8	2384,7
2008	11994,2	7264,0	336,9	115,4	4277,9
2009	7949,9	5169,4	127,0	1512,9	1140,6
2010	8045,5	4775,2	87,0	2411,4	771,9
2011	14333,9	7585,6	149,2	56,9	6542,2

У 2011 році частка власних коштів у загальному обсязі становить 52,9 %, а у 2000 році – 79,6 %. З 2000 року частка коштів Державного бюджету

збільшується, а частка коштів іноземних інвесторів – зменшилась. Це пояснюється насамперед тим, що в Україні фінансовий ринок лише починає формуватися і не є потужним джерелом інвестицій. Основними причинами, що стримують іноземних інвесторів, крім високого рівня інноваційного ризику, є: нестабільне вітчизняне законодавство; низький рівень захисту з боку держави та місцевих органів самоврядування; економічна криза; політична нестабільність.

Недостатній рівень фінансового забезпечення інноваційної діяльності є однією з причин низького рівня інноваційної активності вітчизняних промислових підприємств.

Отже, основним джерелом фінансування інноваційної діяльності вітчизняних підприємств є за рахунок власних фінансових ресурсів, а також існує значна кількість перешкод щодо зовнішнього фінансування, які можна подолати не лише на рівні окремих підприємств, а на державному рівні.

Список використаних джерел

1. Дані Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
2. Колодізев О.М. Методологічні засади фінансового забезпечення управління інноваційним розвитком економіки: монографія / О.М. Колодізев. – Х.: ВД ІНЖЕК, 2009. – 278 с.
3. Симоненко В. Стратегія інноваційного розвитку України на 2010-2020 роки в умовах глобалізаційних викликів / В. Симоненко // Київський центр інноваційного розвитку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.indev.kiev.ua.
4. Єрмолаєва В.В. Особливості та проблеми інноваційного розвитку в Україні. / В.В. Єрмолаєва // Держава та регіони. – 2010. – № 6. – С. 275-280.